

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 3MCdo/4/2013                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 8709212992                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 31.03.2014                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Emil Franciscy           |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2014:8709212992.1 |

## ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkyň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci žalobcov 1/ J. A., 2/ K. A. a 3/ X. A., bývajúcich v Z., proti žalovanej O. L., bývajúcej v Z., o určenie, že vec patrí do podielového spoluvlastníctva, vedenej na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 13 C 191/2009, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. mája 2012 sp. zn. 1 Co 25/2012 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Poprad z 30. apríla 2010 č.k. 13 C 191/2009-102 v znení opravného uznesenia tohto súdu z 22. novembra 2010 č.k. 13 C 191/2009-126, takto

### rozhodol:

Mimoriadne dovolanie z a m i e t a.

Žalovanej nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

### Odôvodnenie

Okresný súd Poprad rozsudkom z 30. apríla 2010 č.k. 13 C 191/2009-102 v spojení s opravným uznesením z 22. novembra 2010 č.k. 13 C 191/2009-126 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že sú podielovými spoluvlastníkmi (žalobkyňa 1/ v podiele 4/12, žalobca 2/ v podiele 1/12 a žalobca 3/ v podiele 1/12) nehnuteľností v katastrálnom území K., ktoré sú na liste vlastníctva č. XXX vedené ako dom súpisné č. XXXX postavený na parcele č. XXXX/XX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere XXX m<sup>2</sup> (ďalej len „sporný dom“). V odôvodnení uviedol, že žalobcovia nepreukázali existenciu dohody (žalobkyne 1/, jej manžela a jeho rodičov) zakladajúcej spoluvlastníctvo sporného domu ani skutočnosti svedčiace o jeho nadobudnutí vydržaním. Navyše, žalobcovia 2/ a 3/ ani nie sú v danej veci aktívne legitimovaní, lebo podľa tvrdení žalobcov mal spoluvlastnícky podiel 1/2 domu patriť do bezpodielového spoluvlastníctva žalobkyne 1/ a jej (už nebohého) manžela K. A.; tento podiel mohli teda žalobcovia 2/ a 3/ nadobudnúť iba právnym titulom dedenia po ňom. V konaní o dedičstve po tomto poručníkovi ale uvedený spoluvlastnícky podiel nebol prejednaný.

Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Prešove rozsudkom zo 16. februára 2011 sp. zn. 1 Co 1/2011 napadnutý rozsudok v spojení s opravným uznesením potvrdil ako vecne správny.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) uznesením z 19. januára 2012 sp. zn. 3 Cdo 97/2011 napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie s odôvodnením, že v dôsledku nesprávneho postupu súdu podľa ustanovenia § 156 ods. 3 O.s.p. došlo k procesnej vade konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Krajský súd v Prešove, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, potom rozsudkom z 30. mája 2012 sp. zn. 1 Co 25/2012 odvolaním napadnutý rozsudok v spojení s opravným uznesením potvrdil. V odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav a vo veci aj správne rozhodol. Na zdôraznenie správnosti prvostupňového rozhodnutia odvolací súd uviedol, že žalobkyňa 1/ v konaní nepreukázala, že pri výstavbe domu existoval úmysel zainteresovaných strán nadobudnúť vec do podielového spoluvlastníctva. I keď bolo preukázané, že žalobkyňa 1/ a jej manžel sa podieľali na výstavbe sporného domu, zostalo nepreukázané tvrdenie, že existovala dohoda žalobkyne 1/, jej manžela a rodičov žalovanej o tom, že výstavbou vznikne dom v ich podielovom spoluvlastníctve. Výsledky dokazovania potvrdili síce existenciu dohody uzavretej medzi žalobkyňou 1/, jej manželom a jeho rodičmi, avšak iba o tom, že po ukončení výstavby budú sporný dom užívať spoločne obe rodiny a že žalobkyňa 1/ a jej manžel v ňom budú môcť bývať. Existenciu dohody o založení spoluvlastníctva sporného domu ale výsledky dokazovania nepreukázali. Odvolací súd sa stotožnil aj s právnym záverom súdu prvého stupňa, že v predmetnej veci nedošlo k vydržaniu spoluvlastníckeho podielu žalobcami (§ 130 ods. 1 a § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Na základe podnetu žalobcov podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. mája 2012 sp. zn. 1 Co 25/2012 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Poprad z 30. apríla 2010 č.k. 13 C 191/2009-102 v znení opravného uznesenia tohto súdu z 22. novembra 2010 č.k. 13 C 191/2009-126. Uviedol, že v danom prípade právne významnou skutočnosťou pre posúdenie dôvodnosti žaloby bolo preukázanie ústnej dohody o výstavbe rodinného domu medzi žalobkyňou 1/, jej manželom a rodičmi žalovanej a taktiež preukázanie dobromyseľnosti pri užívaní tohto rodinného domu žalobkyňou 1/ a jej nebohým manželom. Za účelom preukázania dohody o výstavbe domu prvostupňový súd vykonal dokazovanie najmä výsluchom svedkov a listinnými dôkazmi (najmä zmluvou o pôžičke, objednávkami, faktúrami na stavebný materiál a stavebným povolením). Najdôveryhodnejším dôkazom o existencii tejto zmluvy sa javia byť práve listinné dôkazy, lebo žiaden z nezainteresovaných svedkov (brat žalobkyne a rodičia žalovanej sú svedkovia, ktorých výpoveď nemôže byť smerodajná, vzhľadom na ich pomer k procesným stranám) sa nevedel vyjadriť o existencii dohody. Súd prvého stupňa mal za preukázané, že žalobkyňa 1/ sa spolu s nebohým manželom spolupodieľali na výstavbe rodinného domu nielen finančne, ale aj organizačne a manuálne. Z rovnakého zistenia vychádzal aj odvolací súd. Ešte pred výstavbou sporného rodinného domu rodičia žalovanej a žalobkyňa 1/ s nebohým manželom bývali spoločne v jednej domácnosti v S., a preto bolo prirodzené, že rodinný dom stavali ako dvojdom a mali úmysel v ňom bývať (užívať ho) spoločne. I keď úmysel bývať spoločne v jednej domácnosti nepotvrdzuje zároveň aj úmysel stavať spoločne, v súvislosti s inými dôkazmi, najmä faktúrami, objednávkami na stavebný materiál vystavenými na meno nebohého manžela žalobkyne 1/ K. A., ako aj vzhľadom na obsah výpovedí nezainteresovaných svedkov - zamestnancov dodávateľskej firmy na stavebné komponenty, predsa len sa javí, že žalobcovia mali úmysel založiť spoluvlastníctvo k novovytvorenej stavbe rodinného domu Žalobkyňa 1/ s nebohým manželom sa správali ako stavebníci a je tiež zrejmé, že svoju bytovú situáciu ani neriešili iným spôsobom. Generálny prokurátor poukázal na tú skutočnosť, že v zmysle vyjadrenia samotnej matky žalovanej bolo počas výstavby domu navrhnuté manželovi žalobkyne 1/, aby bývali s nimi (s rodičmi) a aby si na poschodí spravili kuchyňu. Je evidentné, že dom bol stavaný a napokon aj postavený a užívaný ako dvojdom, pričom jeho poschodie bolo postavené a užívané žalobkyňou 1/ a jej manželom. Ohľadom vydržania generálny prokurátor konštatoval, že z rozsudku súdu prvého stupňa nemožno zistiť dôvody a argumenty, prečo nedošlo k vydržaniu spoluvlastníckeho podielu. Súd sa nijako nevysporiadal so skutkovým zistením, že žalobkyňa so svojimi synmi spornú nehnuteľnosť nerušene užívali počas rozhodnej doby. Žalobkyňa sa k spornej nehnuteľnosti správala ako k svojej vlastnej, keďže vynaložila investície na rekonštrukciu domu a riadne

sa o dom starala a platila zaň inkaso. Súd, v rozpore s tým, aké požiadavky sú kladené na riadne odôvodnenie (§ 157 ods. 2 O.s.p.), len stroho konštatoval, že k vydržaniu nedošlo. Za nesprávny označil generálny prokurátor záver súdu prvého stupňa, že žalobkyňa neosvedčila právny titul na vstup do držby, pretože týmto titulom je spoločná výstavba ako originálny spôsob vzniku vlastníckeho práva a taktiež následné spoločné bývanie a užívanie. Ak by bola preukázaná dohoda o výstavbe domu, potom by bolo zbytočné v konaní skúmať podmienky vydržania. Odvolací súd ani nepovažoval za podstatné skúmať v odvolacom konaní otázku vydržania, lebo podľa jeho názoru sa žalobcovia nedomáhali určenia tejto právnej skutočnosti. Toto tvrdenie je ale v rozpore s prejavom žalobkyne 1/ v podanom odvolaní, v ktorom sa namieta aj otázka vydržania. Odvolací súd pri otázke vydržania len zopakoval zistenie a právny názor súdu prvého stupňa. Takéto rozhodnutie porušuje právo účastníka konania na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Na posúdenie vzniku podielového spoluvlastníctva k stavbe postavenej spoločnou činnosťou viacerých osôb, je rozhodujúca dohoda o vzniku spoluvlastníckych vzťahov k budovanej stavbe uzavretá medzi týmito osobami pred začatím stavby. Táto dohoda nemusí byť písomná, môže byť uzavretá aj len ústne alebo konkludentne; takáto dohoda nemusí obsahovať vymedzenie budúcich spoluvlastníckych podielov. Ak teda súdy dospeli k záveru, že v konaní nebola preukázaná výslovná dohoda spoločne stavajúcich osôb o založení ich spoluvlastníctva k stavanému domu, mali zohľadniť, že preukázaná nebola ani výslovná dohoda o založení spoluvlastníctva k stavanému domu len v prospech rodičov manžela žalobkyne 1/. Pokiaľ ale nedošlo k týmto výslovným dohodám a z okolností nebolo zrejmé, že má ísť o stavbu vo vlastníctve iba niektorej osoby (niektorých osôb), lebo ďalšie osoby sa na stavbe podieľali iba s úmyslom pomáhať stavebníkovi (stavebníkom), mali súdy vychádzať z toho, že stavebníkmi sú všetky osoby zúčastňujúce sa na výstavbe s právne relevantne prejavenu vôľou stavať s úmyslom vlastniť dom (byť jeho spoluvlastníkom). Účasť žalobkyne 1/ aj jej nebohého manžela, ktorí sa na stavbe podieľali jednak finančne, fyzickými prácami a aj sprostredkovaním výkonu prác prostredníctvom svojich známych a rodiny, ako aj skutočnosť, že pred začatím stavby účastníci žili v spoločnej domácnosti a ich spolužitie bolo nerušené, svedčí o tom, že stavbu rodinného domu začali realizovať s úmyslom postaviť si rodinný dom a tento spoločne užívať. Pokiaľ o vlastníctve domu neuzavreli písomnú dohodu, z okolností prípadu nemožno vyvodiť, že by zo strany žalobkyne 1/ a jej manžela išlo iba o výpomoc so stavebnými prácami pri výstavbe domu vo výlučnom vlastníctve rodičov žalovanej. Na tomto základe generálny prokurátor vyslovil názor, že výsledky vykonaného dokazovania logicky nasvedčujú tomu, že v danom prípade bola v minulosti uzatvorená konkludentná dohoda zakladajúca budúce spoluvlastníctvo. Nakoľko výška podielov nebola medzi nimi dohodnutá, s poukazom na § 137 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa predpokladá, že podiely spoluvlastníkov sú rovnaké. Generálny prokurátor v nadväznosti na uvedené uzavrel, že napadnuté rozsudky vychádzajú z nesprávneho právneho posúdenia veci, lebo súdy zo správne zistených skutkových záverov vyvodili nesprávne právne závery. Navrhol predmetné rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalovaná vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu vyjadrila zásadný nesúhlas s týmto opravným prostriedkom a tiež jeho dôvodmi. Podľa jej názoru žalobcovia nikdy neboli a nie sú objektívne dobromyseľní držitelia domu. Ústna dohoda, o ktorú žalobcovia opierajú žalobu, a ktorá mala byť údajne v presne nezistený deň v roku 1984 uzavretá medzi žalobkyňou 1/, jej manželom a rodičmi žalovanej, sa objektívne nemohla stať vydržacím titulom, pretože v uvedenom období mohli žalobkyňa 1/ s manželom viesť o nutnosti písomnej zmluvy týkajúcej sa nehnuteľnosti. Podľa skutkových zistení sú aj dôvodné pochybnosti, či sa žalobcovia vôbec uchopili držby žalovaného spoluvlastníckeho podielu. V ďalšom žalovaná za správny označila prvostupňový rozsudok tiež z toho dôvodu, že samotný petit žaloby, na ktorom žalobcovia trvali, je „zmätočný a nevykonateľný“, lebo aj pri prípadnom splnení všetkých podmienok vydržania by súd žalobe nemohol vyhovieť, lebo v dôsledku smrti právneho predchodcu žalobcov bolo potrebné žalovať, že uvedený spoluvlastnícky podiel patrí do dedičstva po ňom. Dedič sa totiž nemôže s úspechom domáhať žalobou podľa § 80 písm. c/ O.s.p. určenia, že je vlastníkom veci (patriacej inak do dedičstva), pokiaľ táto vec nebola najskôr predmetom konania o dedičstve. Z týchto dôvodov navrhla mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal generálny prokurátor (§ 243e ods. 1 O.s.p.) v lehote jedného roka (§ 243g

O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré môže napadnúť týmto opravným prostriedkom, preskúmal napadnuté rozhodnutia bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) v rozsahu podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie nie je opodstatnené.

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

1. Na výskyt procesných väd konania vymenovaných v § 237 O.s.p. a tiež tzv. iných procesných väd konania majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci prihliada najvyšší súd nielen v konaní o dovolaní (viď § 242 ods. 1 O.s.p.), ale aj v konaní o mimoriadnom dovolaní (viď § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) bez zreteľa na to, či boli alebo neboli v tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uplatnené.

Procesné vady konania uvedené v § 237 O.s.p. (§ 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p.) neboli v mimoriadnom dovolaní namietané a v konaní o tomto opravnom prostriedku ani nevyšli najavo.

2. V ustanovení § 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p. sa uvádzajú tzv. iné (než v § 237 O.s.p. uvedené) vady majúce za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Inou vadou konania (§ 243 ods. 1 písm. b/ O.s.p.), ktorú v preskúmvanej veci namietal generálny prokurátor, je tiež nepreskúmateľnosť rozhodnutia (R 111/1998). Nepreskúmateľné je rozhodnutie, ktoré nemá náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p.

Právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Pri prijímaní záveru o spravodlivosti konania pred súdom je potrebné hľadiť na posudzované súdne konanie ako celok, teda nie na jeho jednotlivosti, časti alebo zložky. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Súd ale nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené v konaní (i keď ich účastník subjektívne vníma ako relevantné); postačuje, ak odpovie na tie otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (viď tiež IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05).

V preskúmvanej veci najvyšší súd nemohol brať na zreteľ len generálnym prokurátorom zdôrazňované právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ale musel dbať o to, aby zachoval ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a ústavným princípom právnej istoty, ktorý bol vyjadrený právoplatnými rozhodnutiami súdov nižších stupňov (porovnaj I. ÚS 252/05 a IV. ÚS 481/2011). Najvyšší súd v preskúmvanej veci nemohol nedať prednosť ústavnému princípu právnej istoty, lebo generálnym prokurátorom namietaný nedostatok odôvodnenia nepovažoval za dôvod, s prihliadnutím na ktorý by malo dôjsť k zrušeniu napadnutých rozhodnutí. Mimoriadnym dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu [odôvodnenie ktorého nemožno posudzovať izolovane od odôvodnenia prvostupňového rozhodnutia (porovnaj II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), lebo prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok], uvádza v primeranom rozsahu skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, obsah odvolania, ako aj právne predpisy, z ktorých odvolací súd vyvodil svoje právne názory. Súd v preskúmvanej veci stručne a zrozumiteľne uviedli skutkové okolnosti, ktoré považovali za právne významné, označili dôkazy, z ktorých vychádzali, a tiež právne predpisy, na podklade ktorých zo skutkových záverov vyvodzovali svoje právne závery.

Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru o neopodstatnenosti námietky generálneho prokurátora, že napadnuté rozhodnutia sú nepreskúmateľné.

3. Počas celého konania [viď napríklad žalobu (č.l. 3 spisu), prednes právnej zástupkyne žalobcov na pojednávaní pred súdom prvého stupňa 10. februára 2010 (č.l. 38 spisu) a odvolanie (č.l. 111 a 112 spisu)] sa argumentácia žalobcov zakladala na dvoch okruhoch tvrdení, a to jednak o tom, že spoluvlastnícke vzťahy k spornému domu boli založené dohodou o jeho výstavbe spoločnou činnosťou viacerých osôb (viď 4.), jednak o tom, že spoluvlastnícky podiel na spornom dome nadobudli právnym titulom vydržania (viď 5.).

4. Vlastníctvo novo vyhotovenej stavby nadobúda originálnym spôsobom ten, kto stavbu uskutočnil s úmyslom mať ju pre seba. Nie je pritom rozhodujúce, kto bol uvedený ako stavebník v stavebnom alebo kolaudačnom rozhodnutí. Pre posúdenie vzniku podielového spoluvlastníctva k stavbe postavenej spoločnou činnosťou viacerých osôb je rozhodujúca dohoda uzavretá medzi nimi o založení spoluvlastníckych vzťahov (R 16/1983). Táto dohoda musí byť uzavretá pred dokončením stavby; nemusí byť písomná a nie je potrebné, aby sa v nej účastníci vopred dohodli o veľkosti spoluvlastníckych podielov.

Pokiaľ stavbu uskutočňovalo viacero osôb, ktoré o vlastníctve k novej stavbe neuzatvorili žiadnu dohodu, pričom z okolností prípadu nie je zrejmé, že malo ísť o stavbu, ktorá bude iba vo vlastníctve niektorých z nich (t.j. že ostatné osoby zúčastňujúce sa na stavbe nemajú úmysel stavať pre seba a nadobudnúť výstavbou vlastníctvo stavby), nemožno bez ďalšieho vylúčiť, že spoluvlastníkmi stavby sa stali všetky osoby zúčastňujúce sa na spoločnej výstavbe. Sama skutočnosť, že sa stavebníci dohodli iba na „spoločnom užívaní“ alebo „spoločnom bývaní“ bez toho, aby sa ich dohoda výslovne týkala aj vlastníctva alebo spoluvlastníctva, ešte nevylučuje vznik spoluvlastníctva. Pre účely preskúmvanej veci treba dodať, že ak sa na takejto spoločnej výstavbe uskutočňovanej viacerými osobami zúčastňovali manželia („manželský pár“), stal sa nimi nadobudnutý podiel predmetom bezpodielového spoluvlastníctva týchto manželov - súdna prax už dávnejšie dospela k záveru, že o nadobudnutie veci (majetku) za trvania manželstva (§ 143 Občianskeho zákonníka) ide aj pri vytvorení veci oboma manželmi alebo jedným z nich po uzavretí manželstva (R 26/1989).

Žalobcovia v konaní tvrdili, že rodičia žalovanej (na jednej strane) a žalobkyňa 1/ a jej manžel (na druhej strane) sa v roku 1984 dohodli, že dom bude predmetom spoluvlastníctva rodičov žalovanej a žalobkyne 1/ a jej manžela. V prípade, že je toto ich tvrdenie v súlade so skutočnosťou (najvyšší súd sa v danej veci touto otázkou nezaoberal), žalovaná 1/ a jej manžel spoločnou výstavbou sporného domu s rodičmi žalovanej nadobudli spoluvlastnícky podiel domu, ktorý by však - so zreteľom na § 143 Občianskeho zákonníka - tvoril predmet ich bezpodielového spoluvlastníctva manželov (R 26/1989). Určujúcim pojmovým znakom bezpodielového spoluvlastníctva manželov je jeho „bezpodielovosť“. Pri bezpodielovom spoluvlastníctve nie sú vymedzené podiely manželov ako spoluvlastníkov; každý z manželov (bezpodielových spoluvlastníkov) je vlastníkom celej veci a obmedzený je len rovnakým právom k celej veci zo strany druhého manžela (bezpodielového spoluvlastníka).

Ak teda - ako tvrdia žalobcovia - sporný dom bol v dôsledku uzavretia dohody spoločne stavajúcich osôb v určitom spoluvlastníckom podiele predmetom bezpodielového spoluvlastníctva žalobkyne 1/ a jej manžela, smrťou manžela žalobkyne 1/ v roku 1995 ich bezpodielové spoluvlastníctvo zaniklo a bolo ho potrebné vyporiadať (viď § 149 Občianskeho zákonníka). Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, ktoré zaniklo smrťou niektorého z bezpodielových spoluvlastníkov, sa vyporiadava v dedičskom konaní po zomrelom bezpodielovom spoluvlastníkovi, a to buď a/ dohodou medzi pozostalým manželom a dedičmi, alebo b/ súdom uskutočňujúcim konanie o dedičstve (viď bližšie § 175l O.s.p.). Bez tohto vyporiadania v konaní o dedičstve zostáva otvorená otázka, kto, čo a v akom rozsahu nadobudol z majetku patriaceho do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva (vo všeobecnosti nie je vylúčené, že bezpodielové spoluvlastníctvo sa v tom - ktorom konaní o dedičstve vyporiada napríklad aj tak, že celá vec, ktorá je v čase smrti poručiteľa v tomto spoluvlastníctve, sa stane predmetom dedenia). Údaj o tom, ako bolo bezpodielové spoluvlastníctvo manželov vyporiadane v konaní o dedičstve, je obsahovou náležitosťou osvedčenia o dedičstve (viď § 175zca ods. 2 písm. d/ O.s.p.) a môže byť aj súčasťou uznesenia o dedičstve (viď § 175q ods. 2 O.s.p.).

V danom prípade ale - ako vyplýva z osvedčenia o dedičstve vydaného notárkou Mgr. Ofgou Piskorikovou 19. februára 1997 pod sp. zn. D 1545/95, Dnot 25/96, ktoré je v spise založené na č.l. 95 - žiadny spoluvlastnícky podiel sporného domu nebol predmetom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ani dedenia - k tomu viď 6.).

5. Žalobcovia 1/ až 3/ v priebehu konania tvrdili, že ak žalobou uplatnené spoluvlastnícke práva k spornému domu neboli z ich strany nadobudnuté v dôsledku spoločnej výstavby sporného domu, došlo k nadobudnutiu spoluvlastníckeho podielu tejto stavby právnym titulom vydržania (§ 134 Občianskeho zákonníka).

Vydržanie je v právnej teórii a praxi považované za jeden zo spôsobov pôvodného nadobudnutia práva, pri ktorom sa na základe splnenia zákonom osobitne určených podmienok priznávajú právne účinky aj len domnelému právu vyplývajúcejmu z domnelého právneho vzťahu medzi jeho určitými subjektmi, ak toto právo bolo vykonávané po stanovenú dobu nerušene a nepretržite v dobrej viere, že nejde o právo len domnelé. Ak podmienky vydržania vlastníckeho práva k veci splní jeden z manželov za trvania manželstva, stáva sa vec predmetom ich bezpodielového spoluvlastníctva (viď tiež rozsudky najvyššieho súdu z 23. apríla 2004 sp. zn. 5 Cdo 133/2003 a z 28. februára 2007 sp. zn. 3 Cdo 271/2005).

Zo skutkových tvrdení prezentovaných v konaní žalobkyňou 1/ vyplýva, že k vydržaniu malo dôjsť ešte za života jej manžela. Ak by to tak bolo, stal by sa predmet vydržania predmetom bezpodielového spoluvlastníctva žalobkyne 1/ a jej manžela. Na daný prípad by preto dopadali úvahy a závery, ktoré vo väzbe na ustanovenia § 143 a § 149 Občianskeho zákonníka a § 1751 O.s.p., uviedol najvyšší súd v bode 4.

6. V nadväznosti na to, ako žalobcovia 1/ až 3/ skutkovo vymedzili žalobou uplatnený nárok, išlo (by) v oboch vyššie uvedených prípadoch (viď body 4. a 5. tohto odôvodnenia) o nadobudnutie majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve žalobkyne 1/ a jej manžela.

Aj v čase smrti manžela žalobkyne 1/ platilo, že v zmysle § 460 Občianskeho zákonníka sa dedičstvo nadobúda smrťou poručiteľa. Na význam tohto ustanovenia upozornil najvyšší súd už v rozsudku z 27. apríla 2004 sp. zn. 1 Cdo 104/2003, v ktorom uviedol, že i keď sa dedičstvo nadobúda smrťou, nie sú tým bez ďalšieho určené konkrétne veci ani podiely, ktoré jednotliví dedičia z dedičstva nadobúdajú. Právna úprava dedenia vychádza z uplatnenia úradnej ingerencie pri nadobúdaní dedičstva. Riešenie právnych vzťahov, ktoré vznikli v dôsledku smrti poručiteľa, patrí do právomoci súdu; vykonaním jednotlivých úkonov v konaní o dedičstve súd poveruje notára ako súdneho komisára (§ 38 ods. 3 O.s.p.). Kým sa konanie o dedičstve právoplatne neskončí takým spôsobom, že sa potvrdí nadobudnutie veci z dedičstva viacerým dedičom do podielového spoluvlastníctva, zostáva otvorená otázka, či ku vzniku spoluvlastníctva k tejto veci vôbec dôjde. V konaní o dedičstve môže dôjsť aj k vyporiadaniu, podľa ktorého nadobudne vec (resp. jej celý spoluvlastnícky podiel patriaci poručiteľovi) iba jeden z dedičov. Vyporiadanie má spätnú účinnosť a jeho účinky nastávajú už ku dňu smrti poručiteľa. Pokiaľ nie je právoplatným rozhodnutím dedičského súdu potvrdené, že v dôsledku dedenia dedič nadobudol vec, resp. jej spoluvlastnícky podiel, nemôže sa dedič domáhať ochrany svojho vlastníctva žalobou o určenie vlastníctva. Takýto dedič je aktívne legitimovaný len na podanie žaloby o určenie, že vec (jej spoluvlastnícky podiel) patrí do dedičstva po poručiteľovi.

K námietke žalobcov, v zmysle ktorej „niet právneho predpisu, ktorý by zamedzoval súdu rozhodnúť na základe určovacej žaloby o spoluvlastníckych podieloch potomkov“ dovolací súd dodáva, že princíp úradnej ingerencie do nadobúdania dedičstva, ktorá je v zmysle ustanovení § 175a až § 175zd O.s.p. zverená súdu, akcentovali aj ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu (viď napríklad rozsudok z 19. septembra 2007 sp. zn. 3 Cdo 332/2007 a uznesenie z 31. januára 2011 sp. zn. 4 Cdo 267/2009). Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená na názore, že ak nebol zachovaný postup upravený ustanoveniami § 175a až § 175zd O.s.p., nemožno ho obchádzať žalobou, ktorou sa právny nástupca poručiteľa domáha, že je (spolu)vlastníkom veci patriacej do dedičstva.

Z vyššie uvedených dôvodov považuje najvyšší súd za správny právny záver súdov nižších stupňov, že v skutkovom rámci vymedzenom žalobcami 1/ až 3/ nebolo možné ich žalobe vyhovieť a že ako vhodný prostriedok ochrany (uplatnenia) ich práv prichádzala do úvahy žaloba o určenie, sporný dom v príslušnom spoluvlastníckom podiele patrí do dedičstva po manželovi žalobkyne 1/.

7. Najvyšší súd so zreteľom na uvedené uzatvára, že v konaní na súdoch nižších stupňov nedošlo k tzv. inej vade namietanej generálnym prokurátorom (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.) a že napadnuté rozsudky súdov nižších stupňov nespočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Vzhľadom na to, že nie sú dané dôvody mimoriadneho dovolania uplatnené generálnym prokurátorom a neboli zistené ani vady konania, pre ktoré by bolo potrebné tieto rozsudky zrušiť, najvyšší súd mimoriadne dovolanie zamietol (§ 243i a 243b ods. 1 O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy tohto konania má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148 ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dali podnet na mimoriadne dovolanie žalobcovia 1/ až 3/. Žalovaná vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu nepodala návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní, preto jej najvyšší súd nepriznal náhradu trov tohto konania (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.